

Sokoban met archieven? Verhuisbewegingen binnen Archief Gent

Als 10-jarige kreeg ik mijn eerste computer. Die werd natuurlijk gebruikt om spelletjes te spelen, tot frustratie van mijn vader. Eentje daarvan was de Engelse versie van een Japans puzzelspel oorspronkelijk uit 1988 met de naam Sokoban. Het doel was met een figuurtje, de magazijnier (Sobokan is Japans voor 'magazijnwerker'), dozen in een magazijn te verschuiven tot de dozen op een specifieke plek stonden en de puzzel was opgelost. De uitdaging daarbij was om deadlocks te vermijden, het verschuiven van een doos op een plaats waardoor je er nadien niet meer mee weg kon. Onwillekeurig heb ik vaak eens de associatie gemaakt tussen dit spel en de complexiteit van de verhuisbewegingen die we binnen Archief Gent aan het uitvoeren zijn.

TWEE ARCHIEFDIENSTEN, VIER LOCATIES

Alles startte met twee beslissingen van onze organisatie: het integreren van de ondersteunende diensten van Stad en OCMW (waaronder de beide archiefdiensten) en de vergaande reorganisatie van de Stad en het OCMW met een daaraan gekoppelde centralisatie van de huisvesting. Dan mochten we als dienst aan de slag om er iets van te maken. We werden al snel geconfronteerd met het feit dat er vier locaties waren waar we archief stockeerden: in de gebouwen op de hoofdlocaties van Stadsarchief Gent en Archief OCMW Gent aan de Dulle-Grietlaan en de Neermeerskaai, in een kelder van het OCMW hoofdbestuur in Onderbergen en in een tijdelijk hulpdepot in de kelder van het oude bibliotheekgebouw van de Stad aan het Woodrow Wilsonplein (de Zuid), nu opnieuw EGW-gebouw genoemd naar de oorspronkelijke functie als propagandacentrum voor de stedelijke Elektriciteits-, Gas- en Waterdienst, waar de mobiele archiefploeg actief is.

PUZZELWERK

De eerste keuze die we moesten maken was eenvoudig: waar gaan we de bulk van de archieven opslaan? Die keuze was snel gemaakt: het gebouw aan de Dulle-Grietlaan was het grootst. Het einddoel was dus duidelijk: De Zwarte Doos zou de hoofdlocatie voor onze dienst worden. Daar zouden we de meest gebruikte archieven gaan bewaren. Het gebouw aan de Neermeerskaai (dat in tegenstelling tot De Zwarte Doos geen naam heeft), zou dan dienen voor het opslaan van archieven waarvan de bewaartermijn nog niet was verstreken en/of die weinig werden opgevraagd. Daarnaast besloten we de Neermeerskaai ook in te zetten als een verwerkingsruimte voor bulkarchieven. De mobiele archiefploeg zou dan kunnen verhuizen van de Zuid naar de Neermeerskaai als de renovatie van het EGW-gebouw zou starten. Al snel kwamen we echter tot de vaststelling dat we in De Zwarte Doos te weinig capaciteit hadden om daar alle nodige archieven voor onze dienstverlening te stockeren...

De elf depots van Archief Gent in De Zwarte Doos, die ruimte bieden voor ongeveer 25 kilometer archief, zaten nagenoeg vol toen de beslissing tot integratie werd genomen. Dat was ook de reden waarom er in het EGW-gebouw een hulpdepot werd ingericht, waar plaats was voor bijna 2 kilo-

*Nieuwe deuropeningen voor depot 212
(foto Storm Calle, Archief Gent)*

Depot 132 in zijn oude toestand (foto Storm Calle, Archief Gent)

meter archief. De depots aan de Neermeerskaai hebben een capaciteit van ongeveer 5 kilometer, maar ook die was bijna volledig benut. Ergens anders was er geen extra opslagcapaciteit te vinden, we moesten het dus doen met de bestaande voorzieningen.

Uiteindelijk vonden we zowel in De Zwarte Doos als in de Neermeerskaai mogelijkheden om bijkomende rekruimte te voorzien. In de Neermeerskaai kon de bibliotheek worden omgevormd tot een echt archiefdepot, wat net geen anderhalve kilometer extra capaciteit opleverde. Daarvoor moest wel de inhoud van de bibliotheek worden verplaatst naar een deel van de leeszaal. In De Zwarte Doos waren bij de ingebruikname van het gebouw door het Stadsarchief in 2005 acht van de elf archiefdepots ingericht met gerecupereerde, losstaande rekken, in het idee dat er de komende jaren verder zou geïnvesteerd worden. De opstelling van deze voorlopige rekken was verre van optimaal. Na onderzoek bleek dat met een aantal bouwtechnische ingrepen en een optimale opstelling van nieuwe rekken deze acht depots tot acht kilometer méér archief zouden kunnen herbergen.

HERINRICHTING DEPOTS

Over welke ingrepen ging het? Het verplaatsen van de deuren zou een vlottere toegang van de depots en een efficiëntere benutting van de ruimte opleveren. Ook de keuze voor formaatplaatsing zou plaatswinst opleveren. Daarom beslisten we om twee types rekken te laten installeren: rekken met legborden van 40 cm diep voor standaarddozen en andere van 80 cm diep voor grote formaten (prenten, affichemappen, plannenkokers, maquettes,...). Daarnaast zou de aankleding en de uitrusting van de depots worden aangepast om de bewaaromstandigheden te verbeteren en het werken aangener te maken: de betonmuren en -plafonds wit schilderen om de lichtopbrengst te verhogen, nieuwe LED-verlichting aanbrengen boven de gan-

gen, de vloer fixeren om de stofvorming te verminderen, Wifi voorzien met het oog op een digitale werking,... Om aan slag te kunnen gaan, waren echter lege depots nodig. En laat nu net het gebrek aan capaciteit de reden zijn voor de aanpassingswerken...

Net zoals bij Sokoban moesten we dus 'out of the box' (pun intended) gaan denken om de verhuisbewegingen en de werken in elkaar te laten passen. Welke bewegingen doen we eerst? Welke depots kunnen we het snelst leeg maken? Waar gaan we de inhoud van die eerste twee depots in De Zwarte Doos plaatsen? Voor de aanpassingswerken aan de depots was maar weinig tijd beschikbaar en de aannemer wilde graag zonder onderbreking kunnen doorwerken. Uiteindelijk kwamen we tot een gefaseerde aanpak.

VERHUISBEWEGINGEN

In mei en juni 2018 werd de bibliotheek in de Neermeerskaai omgevormd tot archiefdepot. Sindsdien worden nieuwe overdrachten naar onze dienst naar hier overgebracht. Zo wordt het hulpdepot in het EGW-gebouw afgebouwd en stopt de aangroei in de depots van De Zwarte Doos.

Tussen mei en oktober werden de aanpassingen aan de depots van De Zwarte Doos en de interne verhuisbewegingen ingepland. Die bleken het meest complex. We verhuisden eerst twee lokalen waarin weinig archieven stonden of waarin grotere archiefblokken voorkwamen. De archiefdozen werden op paletten geplaatst in de gangen rond de depots. Nadat deze lokalen waren heringericht, konden we de andere depots ontruimen door ze in de reeds opgeleverde rekken te plaatsen. Zo werden de acht verschillende depotruimtes telkens twee per twee ontruimd en heringericht. Bij die interne reorganisatie van de acht bestaande archiefdepots werd 5,4 kilometer archief verhuisd. Hierdoor is er plaats gekomen voor 3,5 strekkende kilometer archieven die in november 2018 van de Neermeerskaai naar De Zwarte Doos worden verhuisd.

Tegelijk werden in augustus-september 415 meter archieven uit het EGW-gebouw naar Onderbergen overgebracht. De resterende archieven uit het EGW-gebouw verhuizen in december 2018 naar de Neermeerskaai.

VOORBEREIDINGEN

Een dergelijke verhuis is een enorme logistieke or-

ganisatie, waar heel wat voorbereiding en mankracht in kruipt. Om die reden werd een kleine werkgroep opgericht die alle nodige werkzaamheden ter voorbereiding van de verhuisbewegingen in kaart bracht. Daarna gingen verschillende medewerkers, individueel of in groep, aan de slag om de voorbereidingen te treffen. Er werd opgeruimd: materiaal dat niet in de depots hoorde (verpakkingsmateriaal, meubilair,...) werd verwijderd en kreeg een nieuwe plaats. Niet verpakte archieven werden in ijtempo verpakt zodat elk stuk in een verplaatsbare verpakking kon verhuisd worden. Sommige collectiedelen werden op voorhand verhuisd. De reeks Stadsgeschenken (Modern Archief, reeks XXI_G) bijvoorbeeld werd naar de Neermeerskaai overgebracht. In de bibliotheekcollectie werd gewied: dubbels van het Belgisch Staatsblad en andere publicaties werden geïdentificeerd, aan een andere instelling geschonken of naar de papierversnipperaar verwezen. Ook voor andere stukken, zoals de grote maquettes van stedenbouwkundige projecten, werd de mogelijkheid van een nieuwe bestemming onderzocht.

VERHUISFIRMA

De uitvoering zelf van de verhuisbewegingen werd toegewezen aan een externe verhuisfirma. Die moesten natuurlijk goede instructies krijgen. Bovendien maakten we van de verhuis gebruik om meer naar formaatplaatsing te gaan. Daarom werd er voor (bijna) elke verhuisbeweging een duidelijk plan gemaakt worden. Die taak viel toe aan Ruth Versteyhe, die de depots van Archief Gent beheert. Elke verhuisbeweging werd opgedeeld in verschillende opdrachten. Die opdrachten werden door de verhuisfirma in een specifieke volgorde uitgevoerd. Per opdracht werd een overzicht tot op doosniveau gegeven van welke dozen op welke planken stonden en in welke volgorde die in de nieuwe rekken moesten komen. Zo konden we een onderscheid maken tussen de verschillende formaten van verpakkingen. Daarnaast liet het toe om op eenvoudige wijze meerdere teams van verhuizers aan de slag te laten gaan om de verhuisbeweging te realiseren. Om het de verhuisteam nog makkelijker te maken, werden ook telkens visuele aanduidingen aangebracht om fouten te vermijden. Na de verhuisbeweging werd de nieuwe vindplaatsen van de betrokken archieven zo snel mogelijk geregistreerd. Met uitzondering van de archieven uit depot 212 en 217 waren de tot nu toe verplaatste archieven na maximum twee weken opnieuw toegankelijk. Het publiek heeft amper gemerkt dat er achter de schermen hard gewerkt is.

Depot 132 na de herinrichting (foto Storm Calle, Archief Gent)

Tot nu toe is alles volgens plan verlopen, of toch zo goed als alles. Geen enkel plan overleeft echter het contact met de vijand, zoals de Pruisische veldmaarschalk von Moltke al wist. Soms doken er onverwachte obstakels op, moest er al eens worden geïmproviseerd en werden er pragmatische keuzes gemaakt. Zo bleek er voor de grote formaten meer rekruimte nodig dan er in de eerst heringerichte depots was voorzien. Dit werd opgelost door dit materiaal tijdelijk in standaardrekken te bergen en bij de volgende verhuisbeweging naar de definitieve rekken voor grote formaten over te brengen. Het feit dat verschillende aannemers elkaar volgens een strikte planning moesten opvolgen, leverde ook menig gestresseerde momenten op. Daarnaast viel ik zelf ook uit met een gebroken schouder (dank u wel Gentse fietspaden), wat een dikke streep was door mijn rekening.

Maar kijk, intussen zijn we al meer dan halverwege en het lijkt er op dat we in ons opzet gaan slagen. Dit is te danken aan de inspanningen van alle medewerkers van Archief Gent om tegen het einde van dit jaar een grote stap te hebben gezet naar een geïntegreerde archiefdienst. De herinrichting van de depots en de verhuisbewegingen zijn belangrijke onderdelen van dat plan, maar daarnaast is er nog meer werk aan de winkel. Maar dat is een ander verhaal...

Tom Haeck
Archief Gent

Graafschap Vlaanderen on tour: de (voorlopige) eindmeet van twee eeuwen verhuisbewegingen voor het Rijksarchief te Gent

Wie ooit een bezoek bracht aan het Gentse Rijksarchief voor 2014, zal het zich nog lang herinneren. Archief consulteren in het kleine leeszaaltje in het voorgebouw was doorgaans de enige manier waarop een bezoeker binnenraakte in het Geraard de Duivelsteen, het dertiende-eeuwse 'Steen' aan de Reep in de Gentse binnenstad. Het pand was op het einde van de negentiende eeuw gefaseerd aangekocht en verbouwd door de Belgische Staat, met het oog op de definitieve huisvesting van de Archives de l'Etat à Gand.

Conform de ontstaansgeschiedenis van de Belgische Rijksarchieven – één depot per provinciehoofdplaats, waar de archieven van de door de Fransen afgeschafte instellingen moesten worden verzameld – werd de collectie tot dan toe beheerd in gebouwen van de (latere) provincie Oost-Vlaanderen. Decennialang streden de toenmalige rijksarchivarissen voor het bekomen van een eigen locatie en dus ook een eigen, meer duidelijke 'identiteit' voor de instelling. Na een gedeeltelijke tussenstop in de voormalige Baudeloabdij, waar opslagruimte werd gehuurd van de Stad Gent, werd in 1904 uiteindelijk alles overgebracht naar het Duivelsteen en werd het Rijksarchief een gevestigde waarde in de Gentse binnenstad. De unieke collectie, waaronder de archieven van de centrale instellingen van het graafschap Vlaanderen en van de Gentse Sint-Pie-

ters- en Sint-Baafsabdij, gaf en geeft het Oost-Vlaamse Rijksarchief daarenboven naamsbekendheid tot ver buiten de landsgrenzen.

EÉN, TWEE, DRIE RIJKSARCHIEVEN

Andere tijden, andere normen. Ironisch genoeg zou het slechts enkele decennia duren vooraleer duidelijk werd dat het charmante historische pand in de schaduw van de Sint-Baafskathedraal nooit zou kunnen voldoen aan moderne normen voor archiefbewaarplaatsen. Bovendien stelde zich een nog veel prangender probleem. Ondertussen had het Gentse Rijksarchief immers heel wat meer archief verworven, zowel uit het ancien régime als uit de negentiende eeuw. De archiefwet van 1955 en de toepassing ervan, in de vorm van inspectieactiviteiten doorheen de hele provincie, zorgden voor een nooit geziene toevloed aan documenten. Zowat alle bestaande Rijksarchieven kwamen hiermee in de problemen, maar Gent in het bijzonder stootte op de limieten van zijn capaciteit. De beschikbare depotruimte binnen het Duivelsteen was uitermate beperkt en van uitbreiding kon op die locatie geen sprake zijn.

Tijdelijke verlichting kwam er via de oprichting van niet één, maar zelfs twee extra Rijksarchieven in Oost-Vlaanderen: het arrondissementeel depot te Ronse (1963) voor archief uit het grondgebied van het gerechtelijke arrondissement Oudenaarde, en het ruimere hulpdepot te Beveren-Waas (1964). Naar deze laatste locatie werden zowel archief uit het ressort van het gerechtelijke arrondissement Dendermonde als heel wat negentiende- en twintigste-eeuwse bestanden overgebracht, waaronder archief van de provincie.

Deze verhuiscarroussel ten spijt was het Gentse Rijksarchief in feite terug bij af: voor de tweede keer in zijn geschiedenis drong een volledige herlokalisatie zich op. In overleg met de Regie der Gebouwen en het Gentse stadsbestuur werden ontelbaar veel uitwijkmogelijkheden besproken, maar de inplanting van een archiefbewaarplaats – een relatief gesloten volume – in het centrum van een grote stad is niet evident. Een en ander kwam uiteindelijk in een stroomversnelling terecht door de steeds slechtere toestand van het Duivelsteen en de slui-

Het Geraard de Duivelsteen na de restauratie en de toevoeging van een nieuw vleugel in 1902 en voor de bouw van de Nationale Bank in 1905 (Archief Gent, MA_SCMS_PBK_0715)

*Het nieuwe Rijksarchief te Gent
in de Bagattenstraat,
een ontwerp van Robbrecht en
Daem Architecten, 2018
(foto Rijksarchief te Gent)*

ting, wegens budgettaire redenen, van het Rijksarchief te Ronse in 2009. Andermaal werd er geschoven met de Oost-Vlaamse collecties. Het ancien régimearchief dat zich in Ronse bevond kwam naar Gent, waar plaats werd gemaakt door onder andere de oudste bestanden van de provincie Oost-Vlaanderen, uit de Franse en de Hollandse periode, op hun beurt naar het Rijksarchief te Beveren te verhuizen. Ook al het modern archief uit Ronse werd naar Beveren verkast.

EEN NIEUWE EEUW, EEN NIEUW BEGIN

Begin deze eeuw kwam een oplossing uit de bus, in de vorm van een nieuwbouwproject in de Bagattenstraat in centrum Gent. Deze locatie had en heeft een groot aantal pluspunten: ze is uitstekend bereikbaar met het openbaar vervoer, sluit aan op de studentenbuurt en bevindt zich in goed gezelschap. Verschillende andere archiefinstellingen, de faculteit Letteren en Wijsbegeerte van de Universiteit Gent, de befaamde Boekentoren en inmiddels ook De Krook liggen op een steenworp afstand.

In de zomer van 2014 werd het nieuwe Rijksarchief opgeleverd en kon de grote verhuis beginnen. Het contrast met 110 jaar daarvoor was groot: de luttele kilometers archief uit 1904 waren anno 2014 in het Duivelsteen gegroeid tot 7,2 strekkende kilometer, aan te vullen met tal van kaartenkasten en 440 meter bibliotheek, om nog niet te spreken van al het meubilair en IT-materiaal. In Beveren stonden daarenboven 19,1 strekkende kilometer archief en 1,1 strekkende kilometer bibliotheek klaar.

Dankzij een grondige inhoudelijke voorbereiding ging de eigenlijke verhuisoperatie opvallend vlot. Op 5 januari 2015 werd het startschot gegeven in

het Duivelsteen, dat tegen de eerste week van februari al was ontruimd. Eind maart had ook de collectie uit het Rijksarchief te Beveren zijn plaats in Gent gekregen en kon de operatie worden afgerond met de 'intellectuele' verhuis: de integratie van alle beschikbare gegevens over de archiefbestanden uit de verschillende locaties in één centraal archiefbeheersysteem.

Sinds 5 mei 2015 is de nieuwe leeszaal open voor het publiek. Dankzij de beschikbare ruimte in de nieuwbouw en de centraliseringsoperatie kan het Rijksarchief te Gent eindelijk terug zijn prominente plaats innemen, als Rijksarchief bevoegd voor heel Oost-Vlaanderen. Maar ook het verleden, in de vorm van de rijke ancien régimecollectie, wordt alerminst vergeten: in de Bagattenstraat kan je ondertussen zo'n 1200 jaar geschiedenis raadplegen.

MEER WETEN?

Zie <http://www.arch.be> (algemeen) en <http://search.arch.be> ('Zoeken in archieven') voor praktische informatie en de huidige samenstelling van de collectie.

Buntinx J. en Mertens J., 'Rijksarchief te Gent', in Coppens H. en Laurent R. (red.), *Het Rijksarchief in België 1796-1996*, Brussel, 1996, p. 119-138 (Miscellanea Archivistica. Studia 86).

Verfaillie J. en Lambrecht T., 'Een nieuw onderkomen voor de archieven en de bezoekers van het Rijksarchief te Gent / Les Archives de l'Etat à Gand ont leur nouveau dépôt', in: *Science Connection*, Brussel, 2015 (47), p. 22-25.

Joke Verfaillie
Rijksarchief te Gent

Een bibliotheek verhuizen? Vergeet de mensen niet

Ongeveer anderhalf jaar geleden is het inmiddels dat in Gent de grote en langverwachte verhuis van de oude bibliotheek naar de nieuwe plaatsvond. Het was een indrukwekkende verhuisbeweging van de ene kant van De Zuid naar de andere, die niet alleen de duizenden boeken overbracht naar De Krook maar ook een ganse, levende organisatie en haar 125 medewerkers. Dit niet alleen fysiek van a naar b, maar ook mentaal van 'wat voorbij is' naar 'klaar voor de toekomst'. Die mentale shift is niet te onderschatten en zelfs een jaar na de verhuis nog niet helemaal gemaakt.

Bij verhuizen denkt men vaak uitsluitend aan het fysieke aspect. De dozen (in dit geval zo een slordige vijfduizend), die op een logische manier vullen (met respect voor alfabet, sizo en zizo codes), juist labelen en versjouwen. Maar geen fysieke zonder een mentale verhuis. Een die zich in de hoofden

Groepsportret van de bibliotheekmedewerkers op het dak van de oude bibliotheek aan De Zuid (foto Studio Nunu)

van de mensen afspeelt, namelijk het achterlaten wat bekend en vertrouwd is, het zich voorbereiden op het nieuwe en vooral de angst voor het onbekende.

TRANSITIE

Liever dan over de verhuis spreken we hier intern over de transitie die zich uitte in een noodzakelijke opwaardering van onze collectie(presentatie), dienstverlening, activiteitenaanbod en technologische systemen en over het afstemmen van onze interne werkprocessen op de (veranderende) noden van het publiek. Leidraad hierbij waren een aantal duidelijke omslagen die we moesten maken om relevant te blijven als organisatie in een gedigitaliseerde wereld waar cultuur en informatie inmiddels online beschikbaar zijn voor iedereen.

Jarenlang werd er nagedacht en gewerkt. Jarenlang werd er met gemengde gevoelens naar de verhuis en de opening toegeleefd. Het was een heel intense periode die elk van ons zich herinnert op zijn of haar eigen manier. Wat iederéén zich nog herinnert daarentegen is 'de tagoperatie in de kelder' ofwel het bevestigen van de nieuwe RFID-chips op de materialen, de laatste zes maanden voor de verhuis. Dit gebeurde in shifts van twee uur bovenop al het andere werk. De radio stond aan en de verhuis kwam zo merkbaar dichterbij. Alhoewel...

Verandering is altijd moeilijk, hoor je wel eens, maar vooral ook abstract zonder het fysieke aspect. In alle drukte en gedoe de nakende verhuis werkelijk voelbaar maken, bleef de uitdaging. Alles liep immers gewoon door, op dezelfde plek en op dezelfde manier. De veranderingen stonden dan wel op papier, maar ze bleven vooralsnog dode letter, zolang er niet fysiek iets veranderde. Ook de Gentenaren voelden geen verschil. Al het werk en de voorbereiding voltrokken zich grotendeels achter gesloten deuren. Ons publiek werd wel betrokken tijdens bevestigingen, lazen over de verhuis in de nieuwsbrieven en konden intekenen op lezingen over verschillende aspecten van de vernieuwde werking, maar het bleef vooralsnog ver van ieders bed.

Om personeel en publiek te betrekken bij de verhuis en hen te helpen met het besef, ondernamen we aparte acties. Die hielpen niet alleen met de verwerking, maar dienden ook een duidelijk marketingdoel: de wereld op de hoogte brengen van onze missie door te vertellen over het waarom van de verhuis en op die manier warm te maken om lid te worden/te blijven. Dit zijn meteen mijn mooiste herinneringen.

VAN OTTOGRACHT TOT KROOK

Eerst en vooral schreven we een boek. Omdat we dat wel zo passend vonden bij een bibliotheek en omdat het schrijfproces ons verplichtte om even stil te staan en terug te blikken alvorens volle gas vooruit te stomen. We namen de tijd om aan de hand van de vele (soms ronduit hilarische) verhalen van de medewerkers de geschiedenis van onze bibliotheek van haar ontstaan in 1804 tot vandaag neer te schrijven. Onze pen, journalist Dirk Musschoot, doopte het *Van Ottogracht tot Krook*. De boekvoorstelling in het reeds ontmantelde magazijn was ronduit ontroerend.

Daarna maakten we een tentoonstelling. We bouwden hiervoor letterlijk een stukje Krook na in de inkomhal op ware grootte. Hierin vertelden we aan het publiek wat De Krook moest gaan worden. De drie hoofdbewoners (de Stad Gent, Universiteit Gent en Imec) werden er voorgesteld samen met hun droom: om samen geen louter huis van boeken, maar een huis van mensen te maken, een plek om te lezen, leren en leven. 2000 bezoekers per dag liepen erdoor en dit vier maanden lang. Beter dan een nieuwsbrief.

De laatste twee maanden bouwden we een heuse pop-up bibliotheek in de inkomhal. Op voorstel van onze medewerkers (!) gingen we niet helemaal dicht om de daadwerkelijke verhuis te doen, maar hielden we een beperkte dienstverlening aan: mensen konden hun boeken terugbrengen én een nieuwe kaart aanmaken, in ruil voor een tote bag van De Krook. De laatste dag voor de effectieve sluiting van twee weken, bakten we wafels - een knipoog naar het einde van elk album van Nero - met het aanwezige personeel en klanten. We deelden er op symbolische wijze tissues uit aan de bezoekers om hen te helpen omgaan met het verdriet. De medewerkers verzamelden passende muziek en maakte zo een playlist voor die laatste dag. De pers bracht het gebeuren opnieuw mooi in beeld.

*De verhuisketting aan Bibliotheek De Krook, 26 januari 2017
(foto Harry Vandevoorde, Stad Gent)*

VERHUISKETTING

Maar de allermooiste actie, met het meeste impact, was toch de verhuisketting op 26 januari 2017. Onze oproep om te helpen verhuizen bracht maar liefst 1100 (!) mensen op de been die samen een symbolische 1000 boeken van de ene deur naar de andere brachten, wat slechts een afstand van 350 meter is. Het eerste boek dat werd doorgegeven, was niet toevallig 'Van Ottogracht tot Krook'. Het was berekend, maar helder, de ideale weersomstandigheden voor videobeelden vanop het dak van de oude bib. De hartverwarmende beelden haalden het wereldnieuws. BBC pikte ze op, waarna de rest volgde. Van Nigeria tot Brazilië en van Canada tot Japan: iedereen heeft onze ketting gezien. Of hoe een louter fysieke, logistieke operatie ook een mentaal afscheidsritueel kan zijn. En een marketings-tunt, tegelijkertijd.

Betekent dit dat we er nu zijn? Nee, we blijven bezig en kijken zelfs in het tweede jaar van onze nieuwe werking tegen een interne campagne aan. Onze tip voor alle verhuislustige organisaties is dus: vergeet de mensen niet, ervoor, tijdens en erna.

Nathalie De Neve
Bibliotheek De Krook

Beelden van de Grote Oorlog

Het zal niemand ontgaan zijn dat we dit jaar het einde van de Eerste Wereldoorlog herdenken. Gent koos voor Vrede als jaar-thema voor 2018 en het Vredeshuis bracht een heel programma daarrond samen (stad.gent/vredeshuis/strijd-mee-voor-vrede). Voor archieven is het een laatste gelegenheid om uit te pakken met hun archief- en beeldmateriaal uit de oorlogsperiode.

Archief Gent heeft met de originele foto's van het *Kriegsalbum von Gent*, een fotoalbum gemaakt door het Duitse bezettingsleger en uitgegeven in 1916, een topstuk in huis. Deze maand oktober publiceren we hierover een boek in samenwerking met fotograaf Michiel Hendryckx en uitgeverij Hannibal. Alle 540 beelden uit het *Kriegsalbum* komen ook online via Beeldbank Gent. In januari 2019 volgen nog een erfgoedapp en een tentoonstelling in De Krook.

Het Rijksarchief zette eerder al een collectie van 6000 foto's met betrekking tot de Eerste Wereldoorlog online (<https://search.arch.be>, zoekterm: Iconografische Verzameling Eerste Wereldoorlog). De basis van deze collectie werd gevormd door een grootschalige inzamelingsactie onmiddellijk na de Grote Oorlog. Gent is vertegenwoordigd met een honderdtal beelden, onder meer van de Belgische aftocht en de Duitse inname van de stad in 1914, vernielde bruggen en treinstations bij de aftocht van het Duitse leger in 1918 en de intrede van koning Albert na de Bevrijding. De toeristische foto's van Gent in deze collectie dateren van vóór de oorlog (zie bijvoorbeeld het Belfort nog met gietijzeren spits).

Ook het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium (KIK) trad naar buiten met een opmerkelijke beeldcollectie. *De Duitse negatieven (1917-1918)* zijn het resultaat van een fotografische inventarisatie van het Belgische kunstpatrimonium door Duitse kunsthistorici, fotografen en architecten tijdens de twee laatste jaren van de oorlog. Bijna 900 van de in totaal 10.000 opnames zijn gewijd aan Gent (<http://balat.kikirpa.be/tools/14-18/indexnl.php>). Een selectie uit die beelden is eveneens in het nieuwe *Kriegsalbum*-boek opgenomen.

Guy Dupont
Archief Gent

Duitse militairen op de uitkijk naar vijandige vliegtuigen op het belfort
(*Kriegsalbum von Gent*; MA_XII_19_FO_203)

Inhoud

- 1 Sokoban met archieven? Verhuisbewegingen binnen Archief Gent
- 4 Graafschap Vlaanderen on tour: de (voorlopige) eindmeet van twee eeuwen verhuisbewegingen voor het Rijksarchief te Gent
- 6 Een bibliotheek verhuizen? Vergeet de mensen niet
- 8 Beelden van de Grote Oorlog

Colofon

@rchieflink is de driemaandelijks nieuwsbrief van 't Archief. Gent on Files (GOF), de vriendenkring van Archief Gent

Het abonnement is begrepen in de lidmaatschapsbijdrage van de vzw: 20 euro individuele leden, 25 euro gezin, 35 euro steunende leden en 250 euro ereleden.

Een los nummer kost 5 euro.

Rekeningnummer:

IBAN: BE31 0003 2520 7755 BIC: BPOTBEB1

Contactgegevens GOF

Archief Gent,

De Zwarte Doos, Dulle-Grietlaan 12, 9050 Gentbrugge

Tel. (09) 266 57 60

E-mail: stadsarchief@stad.gent

E-mail: gentonfiles@gmail.com

Web: www.gentonfiles.be

Coördinatie en eindredactie

Joachim Derwael, Guy Dupont, Tom Haeck,
Pieter-Jan Lachaert, Nele Lefever

Foto's en illustraties

Rijksarchief te Gent, Storm Calle en Harry Vandevoorde
(Archief Gent), Studio Nunu

Ontwerp logo

Erika Vanderstockt

Verantwoordelijke uitgever

Joachim Derwael, Peerstraat 27, 9000 Gent

Vormgeving

Candace Verbeke

Druk

NV Drukkerij Verbeke, Gent

ISSN - nummer: 1376-2966